

УДК 316.6:316.64-053.6(477)“2022/2025”

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1351/2025-2-8>

Палилюцько Оксана Михайлівна

кандидат історичних наук, доцент,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»
Palelulko1980@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-9314-0461

Завадська Ірина Михайлівна

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної та професійної освіти,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»

ORCID ID: 0000-0002-7680-9514

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ПОКОЛІННЯ Z В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Вступ. Сучасна війна в Україні створила безпрецедентні умови для соціального, емоційного та психологічного життя громадян, особливо представників молодого покоління – покоління Z. Ця вікова група, що сформувалася у цифрову епоху, наразі переживає глибокі трансформації особистості під тиском воєнної реальності. Молодь, яка ще вчора будувала плани на майбутнє в умовах глобалізації та цифрового комфорту, сьогодні змушена адаптуватися до нових життєвих викликів – втрати, переміщення, порушення освітніх і професійних траєкторій. У цих умовах формування особистості відбувається з урахуванням не лише традиційних інститутів соціалізації, а й впливу воєнної травми, стресових переживань, патріотичного піднесення, нових форм солідарності та самоорганізації.

Мета. Метою дослідження є аналіз особливостей формування особистості покоління Z в умовах воєнного стану в Україні з акцентом на соціально-психологічні зміни, ціннісні переорієнтації та роль цифрового середовища у процесах адаптації, самоідентифікації та резильєнтності.

Наукова новизна. Уперше представлено міждисциплінарний погляд на процес становлення особистості молоді в екстремальних умовах сучасної війни. Обґрунтовано, що цифрове середовище відіграє амбівалентну роль – одночасно виступає інструментом підтримки та джерелом фрустрації. Визначено, що формування громадянської ідентичності, нових ціннісних орієнтирів, зростання суб'єктності та активізація молоді у волонтерських, інформаційних і культурних ініціативах є не лише реакцією на кризу, а й свідченням появи нових моделей соціальної адаптації покоління Z.

Висновки. Покоління Z в Україні демонструє високу адаптивність, креативність та здатність до мобілізації в умовах загрози. Війна прискорює формування психологічної стійкості, переосмислення базових життєвих цінностей і готовність до участі в соціальному житті. Для забезпечення здорового особистісного розвитку молоді потрібна системна підтримка – освітня, психологічна та соціальна – орієнтована на інклюзивність, цифрову грамотність і розвиток критичного мислення.

Ключові слова: покоління Z, воєнний стан, особистість, цифрове середовище, соціальна адаптація, психологічна стійкість, само ідентифікація, волонтерство, емоційне благополуччя, соціальні мережі.

Palyulko Oksana Mykhailivna

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education
“Kamianets-Podilskyi State Institute”

Zavadska Iryna Mykhailivna

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Professional and Special Education,
Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education
“Kamianets-Podilskyi State Institute”

FORMATION OF GENERATION Z PERSONALITY UNDER MARTIAL LAW IN UKRAINE

Introduction. The ongoing war in Ukraine has created unprecedented conditions for the social, emotional, and psychological life of its citizens, especially for the younger generation – Generation Z. This age group, formed in the digital era, is currently undergoing profound personality transformations under the pressure of wartime realities. Youth who, until recently, were building their futures in a globalized and digitally comfortable environment, are now forced to adapt to new life challenges – loss, displacement, disruption of educational and professional trajectories. Under these conditions, personality formation occurs not only within the framework of traditional institutions of socialization but is also influenced by war-related trauma, emotional stress, patriotic uplift, and new forms of solidarity and self-organization.

Purpose. The purpose of this study is to analyze the characteristics of personality development among Generation Z in Ukraine under martial law, with a focus on socio-psychological changes, value reorientations, and the role of the digital environment in processes of adaptation, self-identification, and resilience.

© Палилюцько О. М., Завадська І. М., 2025

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Scientific novelty. For the first time, an interdisciplinary perspective on youth personality development in the extreme conditions of modern warfare is presented. It is substantiated that the digital environment plays an ambivalent role – simultaneously serving as a tool of support and a source of frustration. It is determined that the formation of civic identity, new value orientations, increased subjectivity, and the activation of youth in volunteer, informational, and cultural initiatives are not only responses to crisis but also evidence of emerging new models of social adaptation for Generation Z.

Conclusions. Generation Z in Ukraine demonstrates high adaptability, creativity, and the capacity for mobilization under threat. War accelerates the development of psychological resilience, reevaluation of core life values, and readiness for social engagement. To ensure the healthy personal development of youth, systemic support – educational, psychological, and social – is needed, with a focus on inclusiveness, digital literacy, and the cultivation of critical thinking.

Key words: *Generation Z, martial law, personality, digital environment, social adaptation, psychological resilience, self-identification, volunteering, emotional well-being, social networks.*

Вступ. Сучасний воєнний конфлікт в Україні, що розгорнувся з лютого 2022 року, створив значні соціальні й психологічні виклики, особливо для покоління Z – цифрових аборигенів, народжених між 1997 та 2012 роками. Це покоління виросло в епоху мережевих медіа та глобалізованих комунікацій, але досі не було підготовлене до масштабного соціального потрясіння та прямої військової агресії (Generation Z, digital natives) [7].

Українські підлітки і молодь у віці 16–25 років зазнали суттєвих трансформацій під впливом війни. Соціологічне опитування «Клубу Добродіїв» під егідою Plan International виявило, що війна значно вплинула на цінності, емоційний екосвіт та плани цієї групи: вони стали тривожніші, але водночас – активніші, альтруїстичніші та більше піклуються про долю країни й її громадян.

Дослідження науковців Міжнародного дослідницького центру MDPI з Литви показало, що серед внутрішньо переміщених молодих українців покоління Z соціальні мережі – OSN (online social networks) – виступають важливим чинником інклюзії й інтеграції в приймаючі громади. Ці платформи допомагають їм підтримати контакт із соціумом, отримати психологічну підтримку, організовуватися в волонтерські рухи та мобілізаційні ініціативи [6].

Водночас міжнародні дослідження свідчать про амбівалентність участі молоді в конфлікті: з одного боку, вони висловлюють високу підтримку демократії, євроінтеграції та патріотизму (наприклад, ефект Zelensky), з іншого – обережні щодо безпосередньої участі у військовій мобілізації (наприклад, Gen Z у Німеччині чи Великій Британії неохоче йдуть до війська через страх, скепсис до інститутів, тенденції «worklife balance»).

Таким чином, формування особистості покоління Z в Україні в умовах війни потребує комплексного аналізу. Це передбачає включення соціально-психологічної динаміки, цифрової медіа-впливу та трансформації ціннісних орієнтирів під тиском воєнної реальності. Українська молодь не просто реагує на кризу – часто виникають нові моделі адаптації, громадянської активності й самоідентифікації, що формують нові соціальні практики в контексті національного спротиву та культурного самозбереження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У межах дослідження MDPI (Литва) вивчено, як українські біженці покоління Z використовують соціальні мережі (OSN) для підтримки процесу

соціальної інтеграції у Литві. З'ясовано, що цифрові платформи стають не лише засобом комунікації, а й ефективним інструментом самосприйняття, психологічної підтримки та формування нових соціальних ролей у вигнанні – із одночасним викликом «відображення травматичного контенту» як чинника стресу [1].

Наукові публікації Jinyi Ye та інших демонструють, що під час російсько-української війни в соціальних мережах відбувається масова **мобілізація та солідаризація**, а OSN слугують як майданчики збору коштів і організації спільнот, що підтримують молодіжну активність і самоідентифікацію в кризі [8].

Українські дослідження, наприклад у виданні «Економіка та суспільство», аналізують теорії поколінь в контексті ринку праці і соціальних середовищ. Виокремлюються соціокультурні та політичні фактори, що трансформують моделі поведінки покоління Z: свобода вибору, цифровізація, прагнення до автономії, але також – віра в національну траєкторію й активне громадянство під тиском війни [2].

Також українське дослідження фокусується на емоційному благополуччі і політичній соціалізації молоді під час війни. Виявлено вплив травматичних досвідів на суб'єктивне щастя, формування ціннісних орієнтацій, підвищення уваги до національної солідарності й громадської діяльності.

Європейські матеріали від Friedrich Ebert Stiftung (Україна, 2017) дають фонову картину покоління Z в українському контексті: радить наявність ранніх (ще до війни) процесів цифрової та мовної самоідентифікації, що згодом радикально загострились після 2022 року, прискоривши перехід до національної мови, активізації соціальних позицій та громадянської суб'єктності.

Таким чином, останні дослідження українських і європейських науковців підтверджують глибоку трансформацію особистості покоління Z в умовах війни. Цей процес відбувається через взаємодію цифрових технологій, соціальної мобілізації, центральності ідентичності та емоційної стійкості, що разом формують нові моделі адаптивної громадської активності та внутрішньої самоідентифікації.

Мета дослідження. аналіз особливостей формування особистості представників покоління Z в Україні в умовах воєнного стану, визначення ключових соціально-психологічних факторів, які впливають на процес їхньої самоідентифікації,

ціннісних переорієнтацій і соціальної адаптації. Дослідження також спрямоване на з'ясування ролі цифрового середовища та нових комунікаційних практик у формуванні стійкості, соціальної активності та громадянської позиції молоді під час воєнного конфлікту.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2025 році публікація в Українській дослідницькій мережі IReND під ознакою «Політична соціалізація та суб'єктивне щастя» стала однією з рідкісних спроб кількісно оцінити, як війна модифікує емоційне благополуччя покоління Z. Автори доводять: у молоді зростає потреба в інституціональній довірі та інформаційній впевненості, які відіграють роль регуляторів стійкості; молоді зумери, що активно долучаються до волонтерства або громадських ініціатив, демонструють вищий рівень суб'єктивного благополуччя, а відсутність інституційної підтримки корелює з виразнішим емоційним виснаженням та ПТСРсимптоматикою [3, С. 137–153].

У європейському дослідженні PalomoDomínguez et al. (2024) в рамках MDPI проаналізовано переживання молодих українців, змушених переселятися до Литви. З'ясовано, що онлайнресурси (Telegram, Instagram, Facebook) не лише компенсують соціальну ізоляцію, але й формують платформу для пошуку роботи, культурної адаптації та інтеграції – що певно впливає на здатність формувати новий індивідуальний наратив «я в новому місці». Сам акт участі в українських OSNгрупах асоціюється із посиленням ідентичності, яка є сильною мотиваційною опорою в кризі [6].

У статті, опублікованій у виданні SAGE Sociology of Volunteering (2024), представлено культурносоціологічний феномен «розповідей про волонтерство», що виконують не лише утилітарну, а й ідентико-психологічну функцію в поколінні Z. Здійснюючи участь у гуманітарних акціях

й інформаційному спротиві, молодь конструює нову модель соціального суб'єкта: їхній досвід презентується як епізод потрясіння і локального агентства одночасно, що суттєво впливає на самоідентифікацію та репрезентацію себе перед іншими [4].

Звіт UNDP (січень 2025) про молодь і війну висвітлює комплексну картину: хоча понад 50 % молодих людей готові до внутрішньої мобільності або еміграції, саме ключовим чинником залишаються не лише економічні, а й ціннісно-моральні позиції – представники покоління Z демонструють зростання доброчинності (донорство, волонтерство) після 2022 року, і ці зміни корелюють із посиленням соціальної ідентичності та підвищеним рівнем відповідальності за долю країни [5].

Таблиця ілюструє основні фактори, що визначають формування особистості покоління Z в умовах воєнного стану в Україні. Показано, що цифрове середовище, вимушене переміщення та соціальна активність є домінантними чинниками, які сприяють адаптивності та посиленню громадянської позиції молоді. Водночас підкреслюється роль психологічного стресу, що формує як позитивну резильєнтність, так і потенційні ризики для психічного здоров'я. Зміни освітнього середовища, викликані війною, формують автономність та самодисципліну, хоча можуть негативно позначитись на якості знань. Окремо зазначено переоцінку цінностей у молоді, серед яких безпека, патріотизм та соціальна відповідальність стали пріоритетними.

Рисунок 1 чітко демонструє співвідношення позитивного та негативного впливів різних факторів на формування особистості покоління Z в умовах воєнного стану. Візуалізація дозволяє побачити, що соціальна активність має найвищий позитивний вплив, тоді як психологічний стрес характеризується високим негативним впливом.

Таблиця 1

Ключові фактори впливу на формування особистості

Фактори впливу	Прояви у поведінці покоління Z	Наслідки для особистісного розвитку
Цифрове середовище	Зростання часу, проведеного онлайн; активне використання соцмереж для комунікації, підтримки та волонтерства.	Посилення цифрової грамотності, але ризики інформаційної перевтоми та емоційного вигорання.
Вимушене переміщення	Внутрішня мобільність, адаптація до нового культурного середовища, часткова втрата традиційних соціальних зв'язків.	Зростання адаптивності, самостійності, але ризики соціальної ізоляції й втрати ідентичності.
Психологічний стрес	Підвищена тривожність, прояви ПТСР, пошук психологічної підтримки онлайн та в оточенні.	Зростання психологічної стійкості (резильєнтності), проте є ризик розвитку хронічних психологічних розладів.
Соціальна активність	Волонтерство, участь у громадських ініціативах, благодійних акціях, допомога армії та постраждалим.	Посилення громадянської свідомості, солідарності, патріотизму, відповідальності за суспільство.
Зміни в освітньому середовищі	Перехід на дистанційне та змішане навчання, необхідність самостійної організації освітнього процесу.	Розвиток самодисципліни, автономності, відповідальності, однак і ризик зниження якості знань через відсутність безпосереднього контакту з викладачами.
Ціннісні переорієнтації	Посилення цінності безпеки, свободи, здоров'я, родини, патріотизму та соціальної відповідальності.	Формування нових ціннісних орієнтирів, перегляд пріоритетів у житті, підвищення моральної та громадянської свідомості.

Рисунок 2 підкреслює загальний вплив кожного фактора на процес формування особистості, що наочно показує домінуючу роль цифрового середовища, ціннісних переорієнтацій та соціальної активності в житті молодого покоління під час війни.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Формування особистості покоління Z в умовах воєнного стану в Україні виявляє глибокі соціальні, психологічні та культурні трансформації.

Молодь демонструє високу здатність до адаптації, цифрової мобілізації та громадянської активності. Ключову роль у цьому процесі відіграють цифрове середовище, соціальні мережі, практики волонтерства та взаємодія з інституціями держави. Одночасно спостерігається зростання емоційного навантаження, тривожності, ризиків ізоляції та втрати стабільної ідентичності.

Особливу цінність становить тенденція до переосмислення життєвих цінностей: молодь

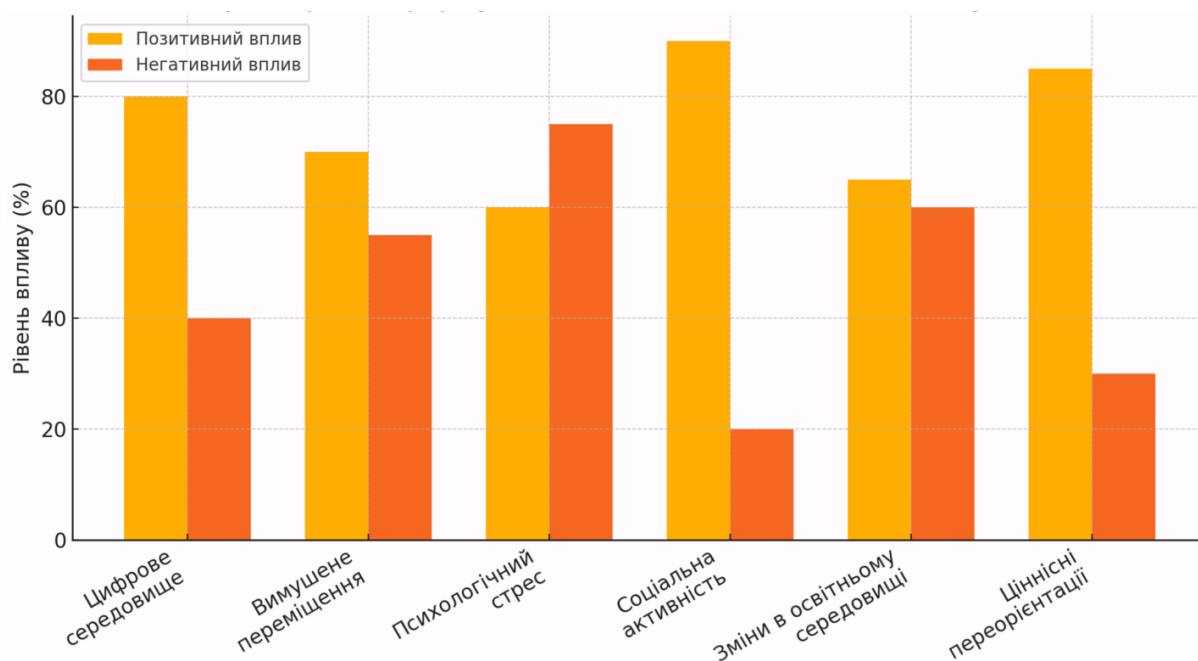

Рис. 1. Вплив факторів на формування особистості покоління Z в умовах війни

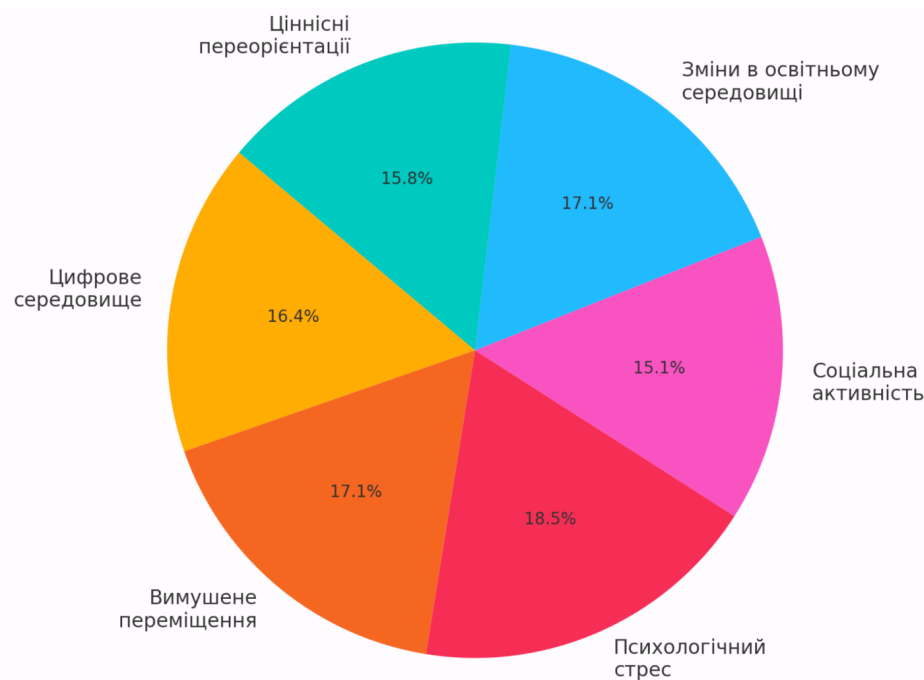

Рис. 2. Загальний вплив факторів на покоління Z

більше орієнтується на безпеку, свободу, гідність, відповідальність за спільноту. Також зростає запит на інституційну підтримку, ментальне здоров'я, критичне мислення та культурну безпеку.

Подальші дослідження варто зосередити на кількох напрямках:

Порівняльний аналіз змін ідентичності покоління Z в Україні та інших країнах Європи у контексті війни.

Роль цифрових платформ як засобу формування стійкості та посттравматичної адаптації.

Інституційні моделі підтримки молоді, зокрема в системах освіти, психологічної допомоги та громадянського виховання.

Динаміка трансформації молодіжної суб'єктності на рівні мікро- (сім'я, громада), мезо- (освітні заклади, місцеве самоврядування) та макросередовища (держава, міжнародна політика).

Ці перспективи дозволять не лише глибше зрозуміти процеси формування особистості в умовах кризи, а й сформулювати ефективні інструменти для соціального згуртування та післявоєнного відновлення.

Список літератури:

1. Бурачек І.В., Ярмолюк Д.І., Верстова В.Я., Покоління Z на вітчизняному ринку праці. *Економіка та суспільство*. Вип. 26. 2021. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-2>
2. Хромушина Л.А. Виклики і перспективи управління персоналом у контексті теорії поколінь та в умовах невизначеності. *Економіка та суспільство*. Вип. 51. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-40> 2023
3. Цигвинцев І. Політична соціалізація та суб'єктивне щастя покоління Z в Україні: вплив війни, довіри до державних інституцій та інформаційного середовища. *Політичні дослідження*. № 1 (9)'. 2025. С. 137–153. URL: <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2025-1-7>
4. Boichak O., McKernan B. Narratives of Volunteering and Social Change in Wartime Ukraine. Vol. 18, Iss. 1. URL: <https://doi.org/10.1177/17499755221127877>
5. Kostyuchenko T., Volosevych I., Sapiens I. Impact of war on youth in Ukraine. 2024. URL: http://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-01/undp-impactofwaronyouthinukraineen_v05.pdf
6. Palomo-Domínguez I., Pivorienė J., Merfeldaitė O. Social Inclusion of Gen Z Ukrainian Refugees in Lithuania: The Role of Online Social Networks. *Journals Social Sciences*. Vol. 13. Iss. 7. 2024. URL: <https://doi.org/10.3390/socsci13070361>
7. Prokop M., Hrehorowicz A. Social Media as an Information Source for Generation Z: Case Study of Russian Aggression in Ukraine in 2022. *Viae Educationis. Studies of Education and Didactics*. Vol. 3. № 1. 2024. URL: <http://doi.org/10.15804/ve.2024.01.02>
8. Ye J., Jindal N., Pierri F., Luceri L. Online Networks of Support in Distressed Environments: Solidarity and Mobilization during the Russian Invasion of Ukraine. *Computer Science. Social and Information Networks*. URL: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2304.04327>

References:

1. Burachek, I.V., Jarmoljuk, D.I., & Verstova, V.Ja. (2021). Pokolinnja Z na vitchyznjanomu rynku praci. [Generation Z in the Domestic Labor Market]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 26. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-2> [in Ukrainian].
2. Hromushyna, L.A. (2023). Vyklyky i perspektyvy upravlinnja personalom u konteksti teorii' pokolin' ta v umovah nevyznachenosti. [Challenges and Prospects of Human Resource Management in the Context of Generational Theory and Under Conditions of Uncertainty]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 51. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-40> [in Ukrainian].
3. Cygvincev, I. (2025). Politychna socializacija ta sub'jektyvne shhastja pokolinnja Z v Ukraї'ni: vplyv vijny, doviry do derzhavnyh instytucij ta informacijnogo seredovyshha. [Political Socialization and Subjective Well-Being of Generation Z in Ukraine: The Impact of War, Trust in State Institutions, and the Information Environment]. *Politychni doslidzhennja*, 1 (9)', 137–153. <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2025-1-7> [in Ukrainian].
4. Boichak, O., & McKernan, B. Narratives of Volunteering and Social Change in Wartime Ukraine, 18, 1. <https://doi.org/10.1177/17499755221127877>
5. Kostyuchenko, T., Volosevych, I., & Sapiens, I. (2024). Impact of war on youth in Ukraine. Retrieved from: http://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-01/undp-impactofwaronyouthinukraineen_v05.pdf
6. Palomo-Domínguez, I., Pivorienė, J., & Merfeldaitė, O. (2024). Social Inclusion of Gen Z Ukrainian Refugees in Lithuania: The Role of Online Social Networks. *Journals Social Sciences*, 13, 7. <https://doi.org/10.3390/socsci13070361>
7. Prokop, M., & Hrehorowicz, A. (2024). Social Media as an Information Source for Generation Z: Case Study of Russian Aggression in Ukraine in 2022. *Viae Educationis. Studies of Education and Didactics*, 3, 1. <http://doi.org/10.15804/ve.2024.01.02>
8. Ye, J., Jindal, N., Pierri, F., & Luceri, L. Online Networks of Support in Distressed Environments: Solidarity and Mobilization during the Russian Invasion of Ukraine. *Computer Science. Social and Information Networks*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2304.04327>

Отримано: 12.09.2025

Рекомендовано: 29.09.2025

Опубліковано: 30.12.2025